

Гончар О.В.

канд. філол. наук, доктор пед. наук, професор,
ХДАДМ

АНГЛІЙСЬКА МОВА В СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ДИЗАЙНЕРА

Анотація. Розглянуто актуальні проблеми перебудови викладання іноземних мов у вищій школі. Схарактеризовані теоретичні положення та дидактичні умови навчання майбутніх дизайнерів формам проведення презентації, стилістиці реклами на заняттях з іноземної мови через засоби ефективно організованої педагогічної взаємодії учасників навчального процесу у вищій школі.

Ключові слова: іноземна мова, комунікативний підхід, педагогічна взаємодія, презентація, партнери, вища школа, педагогічна технологія.

Аннотация. Гончар О.В. Английский язык в сфере профессиональной коммуникации будущего дизайнера. Рассмотрены актуальные проблемы перестройки преподавания иностранных языков в высшей школе. Охарактеризованы теоретические положения и дидактические условия обучения будущих дизайнеров формам проведения презентации, стилистике рекламы на занятиях по иностранному языку посредством эффективно организованного педагогического взаимодействия участников учебного процесса в высшей школе на занятиях по иностранному языку.

Ключевые слова: иностранный язык, коммуникативный подход, педагогическое взаимодействие, презентация, партнеры, высшая школа, педагогическая технология.

Annotation. Gonchar O.V. English is in the sphere of professional communication of future designer. The range of actual problems of foreign language teaching development are considered. Theoretical positions and pedagogical conditions of future designers teaching to the forms of realization of presentation are described, as well as stylistics of advertisement in the foreign language lessons by means of the effectively organized pedagogical cooperation of the participants of educational process at higher school at the foreign language course.

Keywords: foreign language, communicative approach, pedagogical mutual relations, presentation, partners, higher education, educational technology, dialogue.

Надійшла до редакції 02.11.2012

Постановка проблеми. Сучасні світові глобалізаційні процеси та тенденції економічного розвитку України потребують навчання людини впродовж усього життя та спрямовують її на самоосвіту. Як вивчення, так і використання іноземної мови виходить далеко за межі обов'язкової загальної освіти та професійної підготовки. Євроінтеграційні процеси в Україні передбачають створення єдиної Єврозони вищої освіти задля забезпечення конкурентоспроможності українських фахівців у світі. Усе зазначене вимагає від майбутніх дизайнерів достатньо високого рівня володіння іноземною мовою, зокрема англійською, яка вважається важливим елементом їхньої професійної підготовки.

Сьогодні реклама – двигун будь-якого бізнесу, а розроблює стильні інструменти для просування товару, фірмовий стиль і бренд-код компанії саме дизайнер. А стрімке зростання агентств, що займаються дизайном і рекламою, – яскравий показник затребуваності професійних дизайнерів, адаптованих до реалій сучасного бізнесу. Примітно, що зараз у бізнесі склалася ситуація, коли замовляти дизайн випускникам саме британських дизайн-школ дуже престижно: це гарантує якість виконання замовлення. Графічний дизайн, комп'ютерна графіка, web-дизайн, дизайн одягу, продуктів, меблів, транспорту, ювелірних прикрас – Великобританія лідирує практично в усіх сферах дизайну. Дизайнери, що отримали освіту в цій країні, згодом досягають великих успіхів. Задля того, щоб стати таким фахівцем сьогодні студенту конче потрібно поглиблено вивчати англійську мову, що дозволить йому дізнаватися про сучасні європейські тенденції за допомогою електронної бібліотеки Університету Уельсу, чи відвідувати унікальні майстер-класи дизайнерів з Європи і США, або поїхати на професійну практику до Великобританії і отримати практичний досвід в самому серці європейського дизайну, або засвоїти класичний графічний пакет: Corel Draw, Photoshop, 3D Max, Archi Cad, Auto Cad; отримати навички художнього проєктування різних видів реклами і поліграфії, створення фірмових стилів, зовнішньої реклами, упаковки, сувенірної продукції. А знання економіки, маркетингу і менеджменту дозволять приймати грамотні бізнес-рішення.

Слід зауважити, що розвиток комунікативних навичок, зокрема умінь презентації на сьогодні є одним із злгоденних питань, яке отримує доволі уваги з боку як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників у галузі педагогіки, лінгвістики, психології та методики викладання іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розв'язанню різноманітних проблем, пов'язаних із питаннями вивчення, викладання та оцінювання іншомовних досягнень, присвячені Загальноєвропейської Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Серед інших складових процесу формування комунікативної компетенції майбутнього спеціаліста в програмі передбачаються принципи особистісно-орієнтованої спрямованості, позитивної мотивації, зв'язку з життям, професійної спрямованості навчання, свідомості

та активності в навчанні, необхідності побудови навчання як творчого процесу, де викладач та студент виступають партнерами.

Останнім часом педагогічна наука все частіше звертається до прогресивно накопиченого досвіду гуманістично-орієнтованого навчання, спрямованого на усвідомлювання особистісно значущих цілей, де суб'єкти пізнавальної діяльності виступають як рівноправні партнери. У другій половині ХХ століття проблема взаємодії викладачів і студентів продуктивно розроблялася в педагогіці в різних аспектах:

- як педагогічне спілкування (О. Бодальов, В. Кан-Калик, І. Зимня, С. Кондратьєва та інші);
- як істотна характеристика педагогічного процесу (В. Сластьонін);
- як діяльність, спрямована на розвиток студента, становлення його особистісної позиції, підтримку проявів його самостійності (педагогіка підтримки О. Газман, Н. Михайлова, С. Юсфін);
- як інтеракція, тобто навчання в малих групах («cooperative learning») Р. Славін («Навчання в команді»), Д. Джонсон і Р. Джонсон («Учимося разом»), Шл. Шаран («Групові дослідження»), а також Ел. Аронсон, Спенсер Каган та інші;
- як організація навчального співробітництва у колективних, кооперативних, групових формах роботи (О. Донцов, В. Дьяченко, О. Захаренко, Х. Лійметс, А. Петровський, В. Фляків, Д. Фельдштейн, Г. Цукерман, С. Якобсон).

Метою є теоретичне обґрунтування дидактичних умов навчання майбутніх дизайнерів формам проведення презентації, стилістиці реклами на заняттях з іноземної мови через засоби ефективно організованої педагогічної взаємодії учасників навчального процесу у вищій школі.

Виклад основного матеріалу. Основною передумовою організації ефективного навчання презентації є побудова психолінгвістичної моделі її складових, що дозволяє проникнути в механізм творчої діяльності мозку зі створення усного чи писемного висловлювання оцінювально-дискусійного типу. Основою такої моделі обрано такі відомі схеми породження мовленнєвого висловлювання, що були запропоновані Л.С. Виготським, І.О. Зимнею та О.О. Леонтьєвим. Проходження всіх чотирьох етапів такої моделі, а саме мотивації, задуму, здійснення задуму, зворотнього зв'язку, забезпечує реалізацію протягом заняття поширеного в сучасній методиці викладання іноземних мов процесуального підходу до навчання презентації, який охоплює як кінцевий продукт ораторської діяльності, лінгвістичні особливості тексту презентації, а також й креативність процесу його створення.

У цьому контексті цікавою є практика міжнародного клубу «Toastmaster», яким з метою досягнення вищезазначених завдань була запропонована методика, що ставила за мету допомогти людям опанувати правилами спілкування і ораторським мистецтвом, що надалі сприятиме успішному веденню справ, репрезентації майбутніх дизайнерських проектів, а також переконливості та вмінню бути лідером. Для цього передбачено вивчення правила публічних виступів,

підготовка презентації, доповідей по темах, обраних слухачами. Також студенти навчаються проведенню аналізу і оцінки виступу своїх колег. Тут важливу роль відіграє методика навчання слухання співрозмовника, що сприяє кращому розумінню між людьми.

Сутність такого курсу можна сформулювати так:

- навчання правилам виступів із доповідями перед аудиторією (підготовлене мовлення);
- навчання вільному вираженню своєї думки в дискусіях (спонтанне мовлення);
- розвиток навичок вільного спілкування в ситуаціях, що найчастіше зустрічаються (говоріння);
- збільшення словникового запасу ділового англійського, необхідного для виступів перед аудиторією, участі в дискусіях і в щоденному спілкуванні;
- нарощування суто англомовної термінологічної та бізнес-лексики;
- насичення лексики ідіоматичними зворотами;
- розвиток навичок розуміння мови на слух (аудіювання);
- розвиток навичок грамотної мови з використанням правильних конструкцій англійської мови. До системи вправ включені різні за способом організації вправи: фронтальні, групові, парні та індивідуальні. (Матеріал, що може бути використаний в курсі:

1. Communication & Leadership Program (A Toastmasters International Program).
2. The Toastmaster (a monthly magazine).
3. John Rogers. Market Leader (Upper Intermediate)
4. Ethel Tiersky. In the News. Selected articles from the world's premier English language newspapers.
5. Robert Dixson. Everyday Dialogues in English.
6. Passport to the World (a monthly magazine).
7. Robert O'Neil. Success at First Certificate.
8. Liz & John Soars. Headway. (Upper Intermediate).
9. Gillian Porter Ladousse. Speaking Personally.
10. Diana Pye. Simon Greenall. Cambridge Advanced English (Reading Skills).
11. Len Fox. Perspectives (Reader).
12. Raymond Murphy. English Grammar in Use. (New Third Edition).
13. TOEFL Preparation Guide).

Отже, сутність такої методики полягає в створенні атмосфери взаємної підтримки і позитивного оточення з метою, щоб кожен учасник мав можливість самовираження, розвитку навичок спілкування, лідерства, постійного розвитку своєї особистості.

Зазначмо, що на занятті також доцільно використовувати емоційно-змістовий метод Шехтера, що спирається на створенні позитивної мотивації. Адже, якщо слухачам цікава тема, то під час ролевих ігор, дискусій за круглим столом вони із задоволенням сперечаються, неодмінно хочуть висловити свою думку. Завдання викладача, що володіє цією методикою сприяють створенню атмосфери довіри та позитивного настрою.

Водночас треба приділити увагу проблемі створення критеріїв оцінювання. На кафедрі іноземних мов Харківської державної академії дизайну і мистецтв було запропоновано такі критерії:

Перевірка уміння говорити грамотно і вільно на рівні Intermediate. Результативність мозкового штурму, ролевої гри або дискусії.

Перевірка уміння розуміти друкарський матеріал, знання лексики. Читання тексту (Intermediate) і відповіді на питання письмово (Multiple Choice).

Перевірка уміння розуміти мову на слух.

Слухання матеріалу (диск Intermediate) і відповіді на питання письмово (Multiple Choice).

Так, В. Бедерханова слушно підкреслювала, що освіта із новим становищем студента з'явилася не випадково, а гуманістична педагогіка співробітництва «не висмоктана з пальця», а народжена самим життям, практикою, суспільним потребами» [3, с. 4]. Ця ідея пронизує й наукові праці видатних методистів Б.-Д. Мюллера, Ю. Пассова, О. Полат, Г. Селевко та ін.

Наприклад, у відповідь на вимоги часу у Харківській державній академії дизайну і мистецтв, починаючи з 2008 року на кафедрі іноземних мов розпочалась активна робота щодо створення сприятливих умов для організації ефективної взаємодії викладача та студентів на заняттях з іноземної мови. Власне керівництво викладача аудиторією, успішна організація як індивідуальної роботи з кожним, так і групової щодо виконання психолого-педагогічних вимог визначалися викладачами іноземних мов цього навчального закладу як базові фактори оптимальної інтеракції студентів на заняттях з іноземної мови. Так, наприклад, у так званій «нормативній аудиторії» розташування меблів підходить для повідомлення інформації водночас великій масі студентів або фронтальній формі організації педагогічної взаємодії. Мовець (викладач або студент – репрезентатор) стоїть обличчям до реципієнтів (викладача та студентів), які записують подану інформацію. За такої умови процес комунікації та засвоєння інформації ускладнюється, тому передбачається, що після передачі повідомлення студенти будуть звертатися до викладача (лектора) для отримання консультацій або уточнень [2]. Саме в таких аудиторіях атмосфера відповідає умовам презентацій, навчання яким на заняттях іноземною мовою приділяється особлива увага в силу специфіки ВНЗ.

Із цією метою існує другий тип аудиторій – «аудиторія круглого столу», що дозволяє «об'єднати» суб'єктів навчання і тим самим уникнути поділу на підгрупи. Таке розташування полегшує комунікацію між учасниками і певною мірою нейтралізує опозиційну роль викладача, що сприяє ефективності таких інтерактивних форм роботи як проведення дискусій, диспутів іноземною мовою та ін.).

Наступний тип – аудиторія «обличчям до обличчя», де студенти протистоять один одному – застосовується при викладанні дисциплін соціо-гуманітарного циклу, де стало вже традицією проводити дебати та дискусії, відстоювати протилежні погляди. Така структура допомагає комунікації, закликаючи сторони швидше дійти згоди, не переводячи обмін думками у площину особистісного конфлікту.

За четвертим типом – «партнерським» – організовані навчальні студії, лабораторії або

аудиторії, де агенти навчального процесу, сидячи у довільній формі, бачать один одного і тому можуть легко спілкуватися між собою. Позиція викладача у цьому разі відповідає позиції партнера-консультанта. Таке розташування дозволяє зібрати велику кількість учасників навчального процесу і в той же час посилити роль викладача. За такої організації простору в аудиторії створюються умови для мобільності агентів навчального процесу, організації педагогічної взаємодії у різних формах протягом одного заняття, тобто педагог має можливість знаходитись у близькому контакті з кожним студентом, розподіляти їх парами, групами або зайняти місце в центрі класу. В арсеналі викладача є різні форми та методи організації педагогічної комунікативної акції на занятті, а їх оптимальний підбір допомагає йому створити сприятливу психологічну атмосферу, що є одним з найважливіших факторів при вивченні іноземної мови.

Подальшим кроком у цьому напрямі стала низка дизайнерських проектів як студентів, так і викладачів щодо змінення традиційної організації навчального простору, бо встановлено, що згідно з ергодизайном простору виникає відповідна реакція з боку агентів навчального процесу й у цілому залежить їх готовність включатися до навчальної взаємодії у певних умовах.

Висновки. Гуманізація педагогічної взаємодії дозволяє підвищувати рівень ефективності навчально-виховного процесу, розкривати потенціальні можливості кожного до самовдосконалення, а також забезпечувати сприятливий мікроклімат, що характеризується відкритістю, довірою та підтримкою.

Література:

1. Беленька Г. Роль інтерактивних прийомів навчання в оптимізації навчального процесу у вищій школі / Г. Беленька // Наукові записки. – Кіровоград : РВЦ КДПУ. – Вип. 32. – Ч. I. – 2001. – С. 61-63.
2. Гончар О.В. Педагогічна взаємодія учасників навчального процесу в системі вищої освіти України (історико-педагогічний аспект): монографія. – Харків: ХНАДУ, 2011. – 424 с.
3. Педагогіка наших днів / [Ш.А. Амонашвили, В.Ф. Шаталов, С.Н. Лысенкова] / Сост. В.П. Бедерханова. – Краснодар : Кн. Изд-во, 1989. – 416 с.
4. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. – М.: Просвещение, 1991. — 223 с. — (Библиотека учителя иностранного языка).
5. Селевко Г.К. Альтернативные педагогические технологии / Г.К. Селевко. – М.: НИИ школьных технологий, 2005. – 224 с. – (Серия «Энциклопедия образовательных технологий».)
6. National Clearinghouse for Educational Facilities: Thomas Jefferson Center Educational Design University of Virginia. – [Електронний ресурс] // Режим доступу : www.edfacilities.org